

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın *Adalet Bakanı Yılmaz TUNÇ* tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. **05.12.2023.**

Nevroz UYSAL ASLAN

Şırnak Milletvekili

Bakanlığınıza bağlı cezaevlerinde yüzlerce engelli mahpusun bulunduğu bilinmektedir. Bunlardan biri de Kayseri Bünyan 2 Nolu T Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan yüzde 90 engeli olduğu belirtilen Şaban Kaygusuz'dur. 2018 yılında bir çatışmada yaralandıktan sonra tutuklanan Kaygusuz, Şırnak'tan Van'a bir hastaneye sevk edilmiş ancak tedavisi tamamlanmadan, yaralı bir şekilde Siirt Cezaevi'ne götürülmüştür. Bir ay Siirt Cezaevi'nde tutulan Kaygusuz, daha sonra Diyarbakır D Tipi Cezaevi'ne sevk edilmiştir. Kaygusuz, 3 yıl Diyarbakır'da tutulduktan sonra Ekim 2021'de "güvenlik" gerekçesiyle Kayseri Bünyan 1 Nolu T Tipi Kapalı Cezaevi'ne sevk edilmiştir.

Edindiğimiz bilgilere göre Şaban Kaygusuz'un sadece Kayseri Bünyan Cezaevinde yaşadığı hak ihlallerinden bazıları şöyledir:

- Sağ eli ve sağ ayağı olmayan yüzde 90 engelli Kaygusuz, Kayseri Bünyan Cezaevi girişinde çıplak arama işkencesine maruz kalmıştır.
- Bir başına giyinemeyen, birçok ihtiyacını tek başına karşılayamayan ve tek başına bir odada yaşaması mümkün olmamasına rağmen günlerce tekli hücrede tutulmuştur.
- Kaygusuz, bir ayağı olmamasına rağmen ayakta sayım dayatmasına maruz kalmıştır.
- 23 Ocak 2022'de cezaevinde gardiyanların "Ne mutlu Türküm diyene" söylemi dayatmalarına karşılık vermediği için fiziki saldırıya uğramıştır. Bu saldırı da bir mahpusun bacağına kırıldığı o dönem basına da yansımıştır.
- Sürekli aşağılama ve kötü muameleye tabi tutulmuştur.

- Cezaevlerine rızası dışında sevk/sürgün edilmiştir.
- Tedavi hakkı engellenmiştir.
- 2 ve 9 Mart 2023 tarihinde götürüldüğü hastanede kendisine tekerlekli sandalye verilmemiştir. Doktorunun “sevk sırasında terleme ve sıcaktan dolayı iltihap oluşması tehlikesine karşı protezlerini takmama” uyarısına uyarak protezini takmayan Kaygusuz’a ring aracında bulunan tekerlekli sandalye getirilmemiş ve tek ayak üstünde sekerek ring aracına götürülmüştür. Ring aracında da uzun süre bekletilmiştir.

Tüm bu ağır insan hakları ihlallerinin yansira Şaban Kaygusuz’un rızası dışında sevk adı altında sürgün edilmesi nedeniyle ailesi tarafından ziyaretleri de zorlaşmıştır.

Yukarıda yer verilen hak ihlalleri, bir engelli olarak Şaban Kaygusuz’un insan onuruna ve haysiyetine sığmayan hak ihalelerinin sadece küçük bir kısmıdır. Cezaevlerinde yaşanan adaletsizlik, hukuksuzluk; ayrımcı, ötekileştirici söylem ve pratiklerin yanı sıra cezaevlerinin dizaynı nedeniyle engelliler, fiziksel erişilebilirlik imkanlarının olmaması dolayısı ile birçok hak ihlaline maruz kalmaktadır. Engelli bir kimsenin kendi imkânlarıyla yer değiştiremeyeceği bir cezaevinde tutulması dahi İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme’nin 3. maddesi anlamında “aşağılayıcı bir muamele” teşkil ettiği AHİM kararları ile sabittir. (Engelli bir mahkûm için bkz. Vincent/Fransa, No. 6253/03, 24 Ekim 2006)

Bu bağlamda;

- 1- Bakanlığımıza bağlı cezaevlerinde bulunan engelli mahpus sayısı kaçtır?
- 2- Bir mahpusun engeli kategorisine girmesi için yüzde kaç engelinin bulunması gerekmektedir?
- 3- Bakanlığınız hangi kurum veya kurumların sağlık kurul raporlarını esas almaktadır? Neden?
- 4- Mevcut kaç cezaevi engelli mahpusların fiziksel erişilebilirliklerine uygun dizayn edilmiştir?
- 5- Cezaevlerinin fiziki yapıları gerekçe gösterilerek engelli çocuklarından koparılan kadın mahpus sayısı kaçtır?
- 6- Yüzde 90 engeli bulunduğu belirtilen Şaban Kaygusuz’un rıza dışı sevk edildiği doğru mudur?
- 7- Yüzde 90 engeli bulunan Şaban Kaygusuz’un Bünyan 1’ nolu Cezaevi’ne sevk edilirken çıplak aramaya maruz kaldığı doğru mudur?

- 8- Bir eli ve bir ayağı olmayan Kaygusuz'a ayakta sayım dayatıldığı, ayakta sayıma katılmadığı için darp edildiği iddiaları doğru mudur?
- 9- Ağır engelli mahpusun işkence ve kötü muameleye ilişkin iddiaları konusunda herhangi bir soruşturma başlatılmış mıdır?
- 10- Gazi Yaşargil Eğitim ve Arştırma Hastanesi'nin 03.09.2019 tarih ve 3996 sayılı raporunda Şaban Kaygusuz'un mevcut hali ile cezaevinde kalmasının sakıncalı olduğu belirtilmiş olup, Siirt 2 Ağır Ceza Mahkemesi'nin 28.11.2019 tarih ve 2018/1084 sayılı yazısı ile ATK'ya Kaygusuz'un cezaevi şartlarında kalmasında sakınca olup olmadığı da sorulmuştur. Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı 3.İhtisas Kurulu'nun Mahkemeye verdiği cevapta; 11.12.2019 yılında kurumda yapılan muayene sonucunda Kaygusuz'un cezaevi şartlarında hayatını yalnız idame ettiremeyeceği belirtilmesine rağmen engelli mahpus neden tahliye edilmemiştir?
- 11- Cezaevlerinde günlük ihtiyaçlarını idame ettiremeyen mahpuslara ihtiyaçlarını karşılamaları için özel personel görevlendirilmekte midir? Böyle bir görevlendirme yoksa bu mahpuslar günlük ihtiyaçlarını nasıl karşılamaktadır?
- 12- Cezaevinin engellilere uygun olmayan fiziki koşullarının düzenlenmesine yönelik bir çalışmanız var mı?
- 13- Cezaevlerinde bulunan engelli mahpuslara yönelik hangi psikolojik destekler sunulmaktadır? Engelli mahpuslara yönelik psikolojik desteğe ilişkin bir çalışma planınız var mı?